

**ДЕКАНУ
И ИЗБОРНОМ ВЕЋУ
УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ**

Изборно веће Учитељског факултета у Београду именовало нас је у Комисију за припрему извештаја за избор наставника у звању доцента за ужу научну област *Методика наставе природе и друштва*. По одлуци Декана Факултета, конкурс је расписан и објављен у *Службеном гласнику* бр. 113, дана 20. 12. 2013. године. С тим у вези, након прегледа документације и приложеног материјала, Комисија подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс се пријавио један кандидат: др Зорица Веиновић, асистент за ужу научну област *Методика наставе природе и друштва* на Учитељском факултету у Београду.

Др Зорица Веиновић је уз пријаву приложила кратку биографију, диплому о завршеном Учитељском факултету, диплому о стеченом звању магистра дидактичко-методичких наука, уверење о стеченом звању доктора дидактичко-методичких наука, библиографију објављених радова и избор самих радова.

Биографски подаци

Зорица Веиновић рођена је 1974. године у Београду, где је завршила основну школу и гимназију. На Учитељски факултет у Београду уписала се 1993. године, као студент прве генерације, а завршила га 1998. године са просечном оценом 9,35 и оценом 10 на дипломском испиту. На истом факултету завршила је и последипломске студије из дидактичко-методичких наука, смер Методика наставе природе и друштва, са просечном оценом 10, и 2006. године магистрирала на тему *Настава природе и друштва у функцији одрживог развоја*. Докторску дисертацију под насловом *Потрошачки начин живота и проблеми у животној средини у настави природе и друштва* одбранила је у октобру 2013. године на Учитељском факултету у Београду и стекла звање доктора дидактичко-методичких наука.

По завршеном факултету, радила је као професор разредне наставе у основној школи „Гаврило Принцип“ у Земуну. Од јуна 2000. године ради на Учитељском факултету у Београду, прво као млади истраживач – млади сарадник, у оквиру пројекта Министарства за науку и технологију Републике Србије, затим као асистент – приправник, односно, самостални стручни сарадник на предмету Практикум из природе и друштва, а од 2007. године у звању асистента за ужу научну област Методика наставе природе и друштва.

У периоду од 2006. до 2010. године била је ангажована као сарадник у оквиру научноистраживачког пројекта *Промене у основношколском образовању – проблеми, циљеви, стратегије* (бр. 149055), Учитељског факултета Универзитета у Београду. Учествовала је у Комисији за процењивање усклађености наставних програма за предмете *Свет око нас* и *Природа и друштво* са општим стандардима постигнућа – образовним стандардима за крај првог циклуса основног образовања и васпитања, у организацији

Завода за унапређивање образовања и васпитања (децембар 2012 – јануар 2013). У циљу припреме саветника Центра за развој програма и уџбеника (Завода за унапређивање образовања и васпитања), за реализацију послова у оквиру пројекта ИРА 2011, одржала је предавање на тему *Интеграција елемената образовања за одрживи развој у наставне програме* (март 2013). На позив исте инситуције, учествује у припреми предметних исхода за наставни предмет *Природа и друштво* у оквиру Пројекта ИПА 11, као члан радне групе (децембар 2013 – април 2014).

Др Зорица Веиновић је објавила монографију *Настава природе и друштва и одрживи развој* (2007) у издању Учитељског факултета у Београду. Коаутор је *Еколошко - природњачког водича - са методичким упутствима за учитеље* (2001, 2003). Учесник је више научних скупова и аутор више стручних и научних радова објављених у педагошким и методичким зборницима и периодици, и рецензент неколико уџбеника и приручника за учитеље.

Преглед и мишљење о досадашњем научном и стручном раду

Библиографија

а) Монографије

1. *Настава природе и друштва и одрживи развој*, Учитељски факултет, Београд, 2007.
ISBN 978-86-7849-091-0
UDC 371.3:502.131.1(075.8)
502.131.1(075.8) (M42 = 5)

б) Стручни и научни радови

1. Да ли су уџбеници природе и друштва у функцији образовања и васпитања за заштиту, обнову и унапређивање животне средине?, *Учитељ*, 67-68, Београд, 2000, стр. 226-232.
YU ISSN 0352-2253 УДК 37 (M53 = 1)
2. Образовање за заштиту животне средине – помодарство или цивилизацијска обавеза? (коауторство са др Вером Матановић), *Педагогија*, 3-4, Београд, 2000, стр. 401-405.
YU ISSN 0031-3807 УДК 37 (M24 = 4)
3. Како до еколошки осмишљене наставе природе и друштва, *Методичка пракса*, 1, Београд, 2001, стр. 80-83. YU ISSN 0354-9801 УДК 37 (M53 = 1)
4. *Сунце* – у другом разреду основне школе (један приступ тумачењу наставне јединице), *Методичка пракса*, 2, Београд, 2001, стр. 84-87. YU ISSN 0354-9801 УДК 37 (M53 = 1)
5. *Еколошко- природњачки водич са методичким упутствима за учитеље* (коауторство са др Вером Матановић), Савез педагошких друштава Југославије и Министарство здравља и заштите животне околине – Управа за заштиту животне околине, Београд, 2001.
ISBN 86-83705-02-1 УДК 37.033:504.06

6. *Еколошко- природњачки водич са методичким упутствима за учитеље* (допуњено и измењено издање) (коауторство са др Вером Матановић), Савез педагошких друштава Југославије и Министарство здравља и заштите животне околине – Управа за заштиту животне околине, Београд, 2003. ISBN 86-83705-09-9

УДК 37.033:502

371.3: : 502

7. Савремене теорије учења и наставе и проблемска настава, *Образовна технологија*, 4, 2004, стр. 59-66. УДК 37.013 (М53 = 1)

8. Образовање за одрживи развој и настава природе и друштва, *Иновације у настави*, 4, Београд, 2006, стр. 67 – 77. ISSN 0352-2334 UDC 502/504 (М52 = 2)

9. Вредности одрживог начина живота у наставним програмима наставе природе и друштва, Зборник радова *Дидактичко-методички аспекти промена у основношколском образовању*, Учитељски факултет, Београд, 2007, стр. 206 – 219. ISBN 978-86-7849-096-5 UDC 37.016:502/504 (М45 = 1,5)

10. Образовање за животну средину у уџбеницима наставе природе и друштва, Зборник радова *Иновације у основношколском образовању – од постојећег ка могућем*, Учитељски факултет, Београд, 2008, стр. 295 – 304.

ISBN 978-86-7849-118-4 UDC 37.016:3/.5(502/504) (М45 = 1,5)

11. Школа у природи и образовање за животну средину (коауторство са др Вељком Банђуром), *Педагошка стварност*, 9-10, Београд, 2008, стр. 973-981.

YU ISSN 0553/4569 УДК 371.3::3/5 (М52 = 2)

12. Холистички приступ проблемима у животној средини у настави природе и друштва, Зборник резимеа са међународне конференције *Квалитет и ефикасност наставе у друштву које учи*, Институт за педагошка истраживања, Београд, 2009, стр. 94, 238. ISBN 978-86-7447-084-8 УДК 371.3(048) (М34 = 0,5)

13. Развој солидарности и међугенерациске одговорности у програмима наставе природе и друштва, Зборник радова *Иновације у основношколском образовању - вредновање*, Учитељски факултет, Београд, 2009, стр. 101-108.

ISBN 978-86-7849-136-8

UDC 37.033:502/504

502.131.1 (М45 = 1,5)

14. Холистички приступ проблемима у животној средини у настави природе и друштва, *Педагогија*, 4, Београд, 2010, стр. 674-684. ISSN 0031-3807 UDK 371.3::3/5 (М51 = 3)

в) Уџбеници

1. *Природа и друштво*, уџбеник за 4. разред основне школе А (коауторство са др В. Матановић, Н. Станчић и И. Марковић), Едука, Београд, 2007 (прво издање).

ISBN 978-86-85289-72-9 УДК 37.016:3/5(075.2)

2. *Природа и друштво*, уџбеник за 4. разред основне школе Б (коауторство са др В. Матановић, Н. Станчић и И. Марковић), Едука, Београд, 2007 (прво издање).
ISBN 978-86-85289-73-6 УДК 37.016:3/5(075.2)

з) *Приручници*

1. *Приручник за учитеље уз уџбеник Природа и друштво 4а и 4б: за 4. разред основне школе* (коауторство са др В. Матановић, Н. Станчић и И. Марковић), Едука, Београд, 2007 (прво издање).
ISBN 978-86-85289-85-9
UDC 371.3::3/5(035)

д) *Рецензије*

1. *Чувари природе*, уџбеник за први разред основне школе (изборни предмет), аутора В. Матановић, Б. Станец и В. Ђорђевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2003. ISBN 86-17-11394-4

2. *Приручник за учитеље уз уџбеник Чувари природе* за први разред основне школе, аутора В. Матановић, Б. Станец и В. Ђорђевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2003. ISBN 86-17-11399-5 УДК 371.3 : 502 / 504 (035)

3. *Чувари природе*, уџбеник за други разред основне школе (изборни предмет), аутора В. Матановић, Б. Станец и В. Ђорђевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2004. ISBN 86-17-11409-6

4. *Приручник за учитеље уз уџбеник Чувари природе* за други разред основне школе, аутора В. Матановић, Б. Станец и В. Ђорђевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2004. ISBN 86-17-11399-6 УДК 371.3 : 502 / 504 (035)

5. *Чувари природе*, уџбеник за трећи разред основне школе (изборни предмет), аутора В. Матановић, Б. Станец и В. Ђорђевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2005. ISBN 86-17-12857-7

6. *Приручник за учитеље уз уџбеник Чувари природе* за трећи разред основне школе, аутора В. Матановић, Б. Станец и В. Ђорђевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2005. УДК 371.3::502/504(035) ISBN 86-17-13076-8

7. *Чувари природе*, уџбеник за четврти разред основне школе (изборни предмет), аутора В. Матановић, Б. Станец и В. Ђорђевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2006. УДК 37.016:502/504(075.2) ISBN 86-17-13764-9

8. *Приручник за учитеље уз уџбеник Чувари природе* за четврти разред основне школе, аутора В. Матановић, Б. Станец и В. Ђорђевић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2006. УДК 371.3::5(035) ISBN 86-17-13891-2

9. *Чувари природе*, уџбеник за пети разред основне школе (изборни предмет), аутора В. Ђорђевић, В. Матановић и С. Јовановића, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2007. ISBN 978-86-17-14956-5

10. *Чувари природе*, уџбеник за шести разред основне школе (изборни предмет), аутора В. Ђорђевић, В. Матановић и С. Јовановића, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. ISBN 978-86-17-15249-7

Комисија је за анализу издвојила докторску дисертацију, монографију и пет радова објављених у часописима, тематским зборницима и зборницима радова са научних скупова.

Докторска дисертација др Зорице Веиновић *Потрошачки начин живота и проблеми у животној средини у настави природе и друштва* чини 259 страна основног текста, 8 страна литературе (83 библиографске јединице) и 14 страна прилога (мерни инструменти коришћени у емпиријском истраживању). Основни текст структурисан је у неколико целина: Увод; Методолошки оквири истраживања; Потрошачки начин живота и проблеми у животној средини; Одрживи насупротив потрошачком начину живота: улога наставе природе и друштва; Актуелност и систематичност програма наставе природе и друштва: анализа у контексту везе између потрошачког начина живота и проблема у животној средини; Компетенције и ставови учитеља и ученика о аспектима везе између потрошачког начина живота и проблема у животној средини: анализа и интерпретација резултата истраживања и Закључак. Осим увода и закључка, сваки од делова рашчлањен је пригодним насловима у више самосталних целина.

У раду су анализирани аспекти ефикасног приступа вези између потрошачког начина живота и проблема у животној средини у настави природе и друштва. Сагледана је веза између потрошачког начина живота и проблема у животној средини, истражена улога појединца и образовања у процесу трансформације потрошачког у одрживо друштво, а потом су идентификовани и дефинисани знање, компетенције и систем вредности које би требало развијати у настави природе и друштва, код ученика млађег школског узраста као одрживих потрошача. У датом контексту, спроведена је анализа функционалности програма наставе природе и друштва и реализовано је емпиријско истраживање са циљем да се утврде компетенције учитеља и знања, компетенције и систем вредности ученика. Истраживање је показало да програми наставе природе и друштва и компетенције учитеља у великој мери не одговарају потребама развоја знања, компетенција и система вредности из области повезаности потрошачког начина живота и проблема у животној средини. У складу са тим, ученици на крају првог образовног циклуса показали су селективно познавање чињеница и слабе резултате у задацима који захтевају разумевање и критичку интерпретацију информација из ове области, као и у задацима у којима се огледа применљивост њихових знања и мотивисаност за предузимање, у овом контексту, одговарајућих поступака. Идентификација проблема била је важна етапа у процесу трагања за начинима њиховог превазилажења, те за моделима ефикасније реализације захтева ове тематике у настави природе и друштва. У том погледу, посебну вредност овог рада представља предлог модела реализације захтева из ове области по разредима у оквиру наставе природе и друштва, уз сугестије за успешну интеграцију у наставне програме. Др Зорица Веиновић је изнела предлоге за операционализацију задатака предмета за сваки разред, исхода који се очекују на крају сваког разреда и образовних стандарда за крај првог образовног циклуса, као и предлоге за формулисање садржаја и напомена за реализацију програма. У том процесу, уважила је постојеће програме, са незнатним одступањима и уз покушај превазилажења неких од идентификованих недостатака, као што су недовољна прецизност захтева, слаба умреженост и

систематичност у хоризонталном и вертикалном распореду захтева у свим сегментима програма. У основи свих решења налази се, у раду образложен, холистички приступ: почев од избора елемената теме докторске дисертације, по категоријама које су у раду елабориране, преко њиховог интегрисања у све делове програма наставе природе и друштва на свим нивоима и у стандарде постигнућа на крају првог образовног циклуса обавезног образовања и васпитања за предмет *Природа и друштво*, до уважавања у свим сегментима образовног процеса (од планирања преко реализације до евалуирања) и усмерености захтева из ове области на све аспекте личности ученика. Идентификовани су и образложени елементи образовања и обуке учитеља.

Докторска дисертација др Зорице Веиновић има значајан допринос у области методике наставе природе и друштва, али и вредне резултате са становишта потребе за усклађивањем развојних циљева са ограничењима животне средине и важности образовања као средства за реформисање друштва у контексту одрживог развоја. Ауторка је испољила смисао за одабир проблема, избор и примену методологије и техника научно-истраживачког рада, као и анализу онога што је најбитније са становишта предмета истраживања. Дисертација је писана систематично, прегледно и јасно. Критички анализирајући актуелну и научно релевантну литературу и документацију, као и показујући оспособљеност за емпиријско истраживање и умешност у интерпретацији већине истраживачких резултата, др Веиновић је целовито осветлила одабрани проблем. Имајући у виду разарајући утицај потрошачких образаца живота савременог људског друштва на животну средину, истражила је постојећу улогу, као и потенцијални допринос наставе природе и друштва у образовном систему Републике Србије у развијању компетенција за живот у одрживом друштву. У дисертацији су идентификовани кључни проблеми као препреке у ефикасној реализацији овог захтева, препознате су и елабориране могућности унапређивања наставе природе и друштва у датом контексту. Дати су предлози за успешнију интеграцију ове тематике у наставне програме природе и друштва, ефикаснију реализацију и евалуацију захтева у наставном процесу и установљени су елементи образовања и обуке учитеља, као неопходни предуслови за развијање одговарајућих компетенција и спремности ученика за живот прилагођен ограничењима животне средине. Резултати истраживања и нека решења понуђена у дисертацији могу да допринесу осавремењивању програма наставе природе и друштва и, у складу са тим, одговарајућем научном описмењавању ученика млађег школског узраста. У дисертацији предложени начини за овладавање системом појмова из области повезаности између потрошачког начина живота и проблема у животној средини, те за развијање спремности ученика да прихвате одговорну и одрживу потрошњу имају значај и са становишта развоја ученика у целисти.

Монографија *Настава природе и друштва у функцији одрживог развоја* (Учитељски факултет, Београд, 2007) садржи: Увод, Теоријски приступ, Методолошки оквири истраживања, Резултати истраживања и њихова интерпретација, Завршна разматрања и сугестије.

У теоријском делу рада Зорица Веиновић је, на основу релевантних извора, сагледала кључна питања одабраног проблема: од анализе примера деградације животне средине, узрока, комплексности и глобалног карактера наведених проблема, преко еволуције и дефинисања концепта одрживог развоја до одређења улоге образовања и посебно наставе природе и друштва у реализацији концепта одрживог развоја. Разматрања презентована у

овом поглављу, највећим делом су у функцији разумевања основног проблема (предмета) истраживања – функционалост наставних програма и уџбеника предмета *Свет око нас* и *Природа и друштво* са становишта одрживог развоја. У Методолошким оквирима истраживања изложена је и коректно образложена методологија научно-истраживачког рада. Израђен је детаљан систем категорија и подкатегија за анализу наставних програма и уџбеника наставних предмета *Свет око нас* и *Природа и друштво*. У њима се рефлектују принципи и вредности одрживог развоја, односно, димензије образовања за одрживи развој, а, када су у питању уџбеници, и елементи активног учења. Прецизно су одређене и јединице анализе и за наставне програме и за уџбенике. У делу монографије који се односи на резултате истраживања, њихову интерпретацију, закључке и сугестије, Веиновићева је закључила да се имплементација образовања за одрживи развој у наставу природе и друштва споро одвија. Да би образовање за одрживи развој нашло право место у настави природе и друштва, она сугерише целовитији и промишљенији приступ проблему и одговарајуће корекције наставних програма и уџбеника предмета *Свет око нас* и *Природа и друштво*. Корекције се тичу, превасходно, циљева из домена животне средине, социјалних односа и одрживог начина живота, као сегмената образовања за одрживи развој. Када су у питању уџбеници, ауторка монографије је предложила и корекције које се односе на квалитет илустрација, прецизност и систематичност у излагању садржаја и, посебно, корекције које се тичу активног учења и присуства налога за промену понашања, односно, учешће у акцијама у којима се рефлектују вредности одрживог развоја. Значају добијених резултата доприноси и чињеница да је ово истраживање једно од ретких (ако не и једино на овим просторима, колико је нама познато) које се бавило образовањем за одрживи развој у оквиру наставе природе и друштва. Посебан допринос монографије чини и предлог знања и разумевања, ставова и вредности, и понашања (навика) из домена образовања за одрживи развој, а које је код ученика могуће развијати у настави природе и друштва.

У чланку *Вредности одрживог начина живота у наставним програмима наставе природе и друштва* (Зборник радова *Дидактичко-методички аспекти промена у основношколском образовању*, 2007, стр. 206 – 219), у контексту проблема у животној средини као последици конзумеризма, кандидат указује на значај оријентисања ученика млађег школског узраста (у оквиру наставе *природе и друштва*) на вредности одрживог начина живота (употреба обновљивих извора енергије, рециклажа, рационална потрошња и др). Са становишта циљева образовања за одрживи развој који се односе на одрживи начин живота ауторка је анализирала наставне програме предмета *Свет око нас* и *Природа и друштво*, а у раду је презентovala и интерпретирала резултате истраживања, као и предлоге корекција.

Резултати анализе улоге уџбеника наставе природе и друштва у реализацији циљева и садржаја образовања за животну средину презентовани су и интерпретирани у чланку *Образовање за животну средину у уџбеницима наставе природе и друштва* (Зборник радова *Иновације у основношколском образовању – од постојећег ка могућем*, Учитељски факултет, Београд, 2008, стр. 295 – 304). У раду су сугерисане измене чије би уважавање допринело побољшавању квалитета уџбеника у контексту овог значајног образовног концепта. Корекције се превасходно односе на садржаје о проблемима у животној средини, њиховим узроцима, последицама и методама решавања у којима би ученици млађег школског узраста могли да учествују.

Значај и функционалност школе у природи предмет су анализе у чланку *Школа у природи и образовање за животну средину* (Педагошка стварност, 9-10, 2008, стр. 973-981). Проблем је сагледан у контексту нестајања шума, угрожености и потребе очувања шумског биодиверзитета, односно, са становишта образовања за животну средину. Чланак открива могућности реализације садржаја наставе *природе и друштва* у природи, односно, презентовани су неки од предлога за организацију шуме као учионице. У основи промовисања школе у природи налази се квалитет и трајност на овај начин стечених знања, као и потенцијал за развијање одговорнијег односа према биљном и животињском свету шума и, оно што је најважније, спремности да се учешћем у одређеним акцијама и променама у понашању допринесе заштити, обнови и унапређивању шума.

У чланку *Развој солидарности и међугенерациске одговорности у програмима наставе природе и друштва* (Зборник радова *Иновације у основношколском образовању - вредновање*, 2009, стр. 101-107), поменути вредностима и могућностима њиховог развоја у настави *природе и друштва* Веиновихева приступа као аутономним циљевима у оквиру концепта образовања за одрживи развој, али и вредностима које имају снажну мотивациону снагу и дају сложенији смисао учешћу у очувању животне средине, односно, одрживом начину живота. Посебан значај овог рада лежи у сугестијама измена наставних програма предмета *Свет око нас* и *Природа и друштво*, које се односе на избор циљева, задатака и програмских садржаја, детаљну конкретизацију неопходних знања, ставова и понашања који се очекују као исходи у овој области, као и на идентификацију ситуација у којима их је могуће развијати.

Анализа *Холистичког приступа проблемима у животној средини у настави природе и друштва* (Педагогија, 4, Београд, 2010, стр. 674-684) и његовог значаја спроведена је са аспеката: проучавања проблема у животној средини, приступа личности ученика и осмишљавања наставног процеса. Зорица Веинових у раду заступа став да би већ ученицима млађег школског узраста требало омогућити разумевање локалне и глобалне природе проблема у животној средини, њихово сагледавање у ширем контексту узрока и последица, уз обавезно истраживање могућих решења у којима би и сами учествовали. Као неопходно ауторка истиче и јачање свести ученика о повезаности животне средине и друштва и развијање међугенерациске одговорности. Предлаже и сагледава значај оријентисања наставе природе и друштва на когнитивни, афективни и конативни аспект личности ученика. Коначно, ауторка се бави питањем целовитог осмишљавања наставног процеса у области ове проблематике, односно, потребом пажљивог промишљања метода активног учења, активности у природи и корелације са другим наставним предметима. Идеје и запажања који су презентовани у раду свакако би требало имати у виду као веома значајне у процесу реформисања наставе природе и друштва.

Предлог Комисије

Увидом у приложену документацију, у стручне и научне радове и рад кандидаткиње, Комисија закључује да су у потпуности испуњени сви формални (законски и статутарни) услови за избор у звање доцента.

На основу приказаног стручног и научног профила др Зорице Веиновић и њеног досадашњег наставног рада и искуства, Комисија има част да Изборном већу и Декану Учитељског факултета у Београду једногласно предложи да проследи предлог Универзитету у Београду да др Зорицу Веиновић изабере у звање доцента за ужу научну област *Методика наставе природе и друштва* на Учитељском факултету у Београду.

У Београду, 9. 1. 2014. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

проф. др Вељко Банђур, редовни професор
Учитељски факултет, Београд

проф. др Слободан Јовановић, ванредни професор
Биолошки факултет, Београд

доц. др Гордана Мишчевић Кадијевић, доцент
Учитељски факултет, Београд